

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ:

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.
Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

ПРИ РАСТАНКУ.



ко мене сви стојите редом
У оку вам чиста суза сја!
Ево вас гледам, жалосним погледом,
Јер од милих растајем се ја!

Отац приђе: „Пођи збогом сине!
Још ми почуј свети савет мој:
Не мој да ти чаром свет засине,
Па на позив заборавиш свој!“

„У свету је много варљив’ — сласти
Што примамо лако живот млад,
А из којих горчина израсти
У њој српски искуби се над!“

„А пођеш-ли оном стазом правом,
— Којом треба српски син да гре.
Онда можеш казати са правом,
Да за род ти живот млађан зре!“

„Српска чеда, српски свети наде,
Паз’те увек, а на позив свој! —
Ту лозинку треба да имате,
Кад полаз’те у живот — у бој!“

Тако отац. За њим мајка дође
У оку јој чиста суза сја,
И она ми говорити пође,
Ал’ прва јој у грлу заста.

„Збогом сине! срећа нек те прати
Нек ти срце не зна пита је јад!
— Тако рече мени мила мати,
Ал’ на лицу слаба с’ види над. —

„А ако би потег’о јад на те
— Та без јада није овај свет! —
Знај да с’ Богу моли мати за те
Да олакша Господ јад ти клет!“

Више би ми мајка рекла била
Ал жалост јој стегла њезну груд.
Преко лица суза се пролила,
По борама тече у кривуд.

Сестре, братац и они ме гледе
Рекли би ми: „брато, сретан пут!“
— Ал не могу срца им се леде
А малена стегла им се груд.

И мени се боже срце стегло . . .
К’о потоков кад набуја тек
Тол’ко суза из ока ми прегло
Ја им не дам, зацрпљам тек!

Још ми отац свој савет нанавља
Мати жеље, ал у срцу свом
А у груди’ зебња им се јавља.
Јер полазим, свету варљивом.

Ја их слушам — рад бих утубити
Слушам, примамо срцу млађаном:
Савет, жеље, које ће ми бити:
Преходница у животу мом!

И у свету кад ме јад обрва,
Кад ми стегне овај живот млад
Увек ће ми ми с’о бити прва
Само напред ти си роду над!

„Збогом оче! збогом мајко мила!
Збогом сестре! збогом брате драг!“
— Једва уста, што ми прозборила
Па остављам мили кућни праг.

Отац, мајка, брат и сестре драге
За мном шаљу сузни свој поглед . . .
А ја с’ молим: дај ми боже снаге,
Да знам ступит’ у варљиви свет!

Лаз. Николић.

„Въ началѣ бѣ Слово.“

Въ началѣ бѣ Слово, и Слово бѣ къ Богу и Богъ бѣ Слово“. — Сви који одлазимо у свети храм божји често слушамо ове тајанствене речи: осећамо божанствени смисао ових речи, ако и нисмо кадри да их потпуно схватимо. — Па какву мисао хоће да изрази евангелист овим тајанственим речима? Ко и шта је то Слово? у оригиналу λόγος, у српском преводу *реч*?

Драге читатељке! хоћете ли имати стрпљења и воље, да пажљиво проучите ову скромну расправу о Слову? — О вашој доброј вољи и одушевљењу био сам увек уверен, с тога се радо и лаћам овако тешког посла. Но прва ми је дужност, да споменем, каква сам дела узео у помоћ. Преда мном лежи Јованово евангелије у оригиналу, славенском и српском преводу, а осим ових „Kritisch exeget. Handbuch über das Evang. des Joh. von Dr. H. Meyer“ и Гетеов Фауст стр. 57. (у српском преводу). —

Кад сравнимо евангелије од Јована са евангелијем од Матеја, Марка и Луке приметимо, да су ова три последња врло сродна и слична и лако разумљива, а Јованово да се одликује дубоким мислима, тајанственим изражајима и чисто богословским, разлагањем, с тога и није лака ствар разумети овог најузвишенијег богослова свију векова. Та доста је већ, да се човек подухвати, да разложи прве речи Јов. евангелиста, на да застане. Ову немоћ осећа и Фауст, када покушава, да преведе прве речи Јов. евангелија: „ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος.“ Овако ћемо и сами проћи, ако будемо истраживали, шта *можемо* протумачити из ових тајанствених речи; на против морамо истраживати, какву мисао хоће евангелист да изрази. — Да видимо! —

Прва три евангелија била су већ написана, када се евангелист наш решио, да напише своје евангелије. Ово евангелије требало је да буде допуна и савршенство. А то и јесте у пуној мери. Прва три евангелија описују живот и дела Исусова почевши од оног тренутка, када се у свету

појавио као *историјска личност*. Ев. Јован допуњује ова евангелија тиме, што нас упознаје са Христом пре но што се појавио у свету; па тиме истакне вечност и божанство онога, у чијој је историјској појави упознао сина божјег. *Ово му је намера*. — Но каквим изразом да означи *вечно биће*, које се појавило у историјској особи Исусовој?

Томе бићу дао је име „λόγος“ „Слово“ *реч*. —

Овај израз примио је евангелист из старозаветних књига, где се често спомиње *реч* божја; то доказује и та околност, што је и своје евангелије почео као што се започиње 1. књ. М., где стоји: „Въ началѣ сотвори Богъ и т. д.“ а где је и то изражено, да је *кроз реч* божју све постало. Осим тога персонифицирана је *реч божја* врло често у старозаветним књигама, те је са свим природно, да је евангелист овај израз прихватио за своју идеју. Тако н. пр. стоји написано у месијанском пророштву Исаје 55.11; „Јер како нада дажд или снег с неба и не враћа се онамо, него натапа земљу и чини да рађа и да се зелени, да даје семена да се сије и хљеба да се једе, тако ће бити *реч* моја кад изиде из мојих уста; неће се вратити к мени празна, него ће учинити што ми је драго, и срећно ће свршити на што је пошљем“. — Израз дакле „реч“ није морао евангелист створити, или из туђине позајмити, јер је тај zgodни израз нашао у месијанским пророштвима, *која се у Исусу испунила*. Па да ли је могао а да не назове тим именом оно вечно биће, које се појавило о особи Исусовој? — Но могла би која читатељка с правом запитати, за што је у *старозаветним* књигама употребљен израз *реч* и шта значи? Зато, што *наше* мисли *наша* реч открива, названо је истим именом и оно биће, које нам открива мисли божје. —

Овим смо ударили чврст темељ даљем истраживању. Знамо шта намерава евангелист да нам саопшти. Са свим нам је јасно, да евангелист *нема* намеру да нас поучи о томе, *шта* је било у самом почетку, у

прапочетку, као што нам се представља у Гетеовом Фасту (стр. 57.), већ је намера евангелистова, да нас упозна са вечним бићем, које се појавило у истој особи Исусовој, и које је назвао именом *λόγος*, Слово, реч.

Па каква својства преписује том *Слову*? Како карактерише ту реч?

Нама је већ позната интенција евангелистова, а та је: да изрази *вечност*, *личност* и *божанство* — оног бића, кроз кога је све постало и који се појављује у особи Исусовој да сведочи **истину** и да покаже људима **пут**, који води вечном **животу**.

Па да ли је евангелист све то изразио у речима, којима започиње своје евангелије? Јесте! *Вечност* је изразио, када је изрекао: „*ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος*“ т. ј. реч је постојала, *беше* од искони, у почетку, у прапочетку; није створена, већ је *вечна*, као што и наша реч постоји пре него се изговори, постаје заједно са мислима, једног је бића са мислима, па ипак самостална: тако је исто *реч божја* вечна, једног бића са Богом. А како је изразио *личност*? — „*καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν*“ т. ј. реч је била у заједници, у личном општењу с Богом — „и слово бѣ кѣ Богу“, *Божанству* пак овим речима изражава: „*καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος*“ т. ј. *Бог* беше та реч, у којој смо до сад својства вечности и личности упознали. Пре но што би евангелист ово најузвишеније својство *речи* исказао, исказује најпре својство вечности и личности, да заврши најснажнијим и најсвечанијим изразом: „и **БОГ** беше реч.“

А да је евангелист *ову мисао* хтео да изрази доказује смисао читавог евангелија, а доказују и поједина места, која ћу овде

навести. 1.) „*Ја сам хлеб живи који сиђе с неба*“ Овде је изражено, да је Христос постојао пре него што се појавио у свету т. ј. да реч беше у самом почетку (а, „*вѣ началѣ бѣ Слово*“). — 2.) „*Као што мене зна отац и ја знали оца*“. Овде је изражено што смо протумачили у изразу в.) и *Слово бѣ кѣ Богу*“ т. ј. да је реч била у заједници, у личном општењу с Богом, да та *реч* познаје Бога, као што Бог познаје њу, или „као што мене зна отац и ја знам оца:“ — а у овим речима јасно је изражена *личност* т. ј. независно и самостално „*ја*“ оног бића, које нам је познато као *реч* и које се појавило у особи Исуса Христа. — 3.) „*Ја и отац једно смо*“ — у овим речима пак лежи та иста мисао, која је изражена у речима: „и *Бог* беше реч“ (с., „и *Богѣ бѣ Слово*“). 4.) Евангелист осим тога и сам казује, каква му је намера била са овим евангелијем: „*А ово се написаше, да верујете да Исус јест Христос син Божиј*“ т. ј. онај у старо-заветним књигама предсказани Христос или Месија, који се често назива *реч*. —

Могао би навести још више примера ради разјашнења насловног стиха, но надам се, да је и оволико довољно, да бар разбијем тврдњу људску, у којој се скрива језгра. Потпуно и коначно и тако ни сам кадар разјаснити овај стих. Из ово неколико речи могу моје драге читатељке схватити важност и значај *Божића*, знајући да тога дана славимо појаву *речи* у свету, **рођење Христово**, који зато дође на свет, да сведочи **истину** и да нам покаже **пут**, који води вечном **животу**, привевши жртву измирења за наше грехе, измиривши нас с Богом.

Станко.

МАНЕ ЖЕНСКОГ ВАСПИТАЊА У НАС.

Под овим насловом изашао је недавно чланак у једним мађарским новинама, кога због важности предмета, који се у њему расправља, овде доносимо.

„Неки француски писац рекао је једном, да право културно стање каквог на-

рода има један сигуран знак, а то је *положај женскиња у друштву*. Тамо где интелегенција женскиња на ниском ступњу стоји, и где су женске приморане да су робови, тамо је и врло ниски степен културе.

Ма да је ово истина, ипак је хиљада-

ма година борбе требало, док је друштво постигло, да и женском полу извојује право васпитање; и васпитање женске омладине нема само цивилизаторског значаја, него је то питање врло важно и са гледишта друштвеног и културно политичког. Тиме се ослобађа угњетени дар, и помаже се слободни развитак моралних снага друштвених.

Историја нам доказује да су женску у старом веку сматрали за роба, доцније је била играчка, на послетку нуждан кућевни намештај, само једно нису у њојзи гледали — друга у животу.

Светлост деветнајстог столећа је требала да учини то, да се учење женске деце бар са начелног становишта допусти. Да друштво увиди, да свако створење има права упознати истину, ако има за то способности. Тек наше столеће почиње увиђати, да је женска настава знаменити огранак читаве системе народне наставе. Па у најновије доба баш ту и лежи опасност, што културни народи *претерују ово питање*, па се у погрешном правцу женске наставе показују *претераности васпитавања*.

Са своје стране држим да није ништа тако важно, као то, да се образовање женскиња на виши степен подигне. Јер морални уплив женског пола на друштво је много већи, него ма који други уплив. Морални правац друштва држе женске у својим рукама. Па ако је женски дух без полета, ако јој срце празно, осећај низак, не може се развити никад здрав породичан живот, нити подићи образовано стање друштвено. Та свака жена — у материнској срећи — према својој образованости даје будућој генерацији први правац на добро или зло. Зато је интелигенција материнска прави штит општој моралности, а најчвршћа сигурност народне културе и ватреног родољубља.

И што се цивилизација на виши степен диже, то ће женски уплив у породици и друштву све то јачи бивати. Зато за наше дане није већ више довољно, да женска знаде писати, читати, певати и играти, него да темељно прибави себи сва она знања, која ће јој по позиву и животу бити корисна и нужна.

Јесте, њу треба образовати, јер кад муж жели да га жена разуме, онда нека не одузима од ње основне услове образовања. Јер жена ће само тако моћи бити прави друг своме мужу, кад је у стању не само да му тежње разуме, него и борбе с њиме да подели.

По моме мишљењу и женско васпитање мора имати пред очима *две цели*, као и њен позив. Научите женску прво да *живи за себе*, а друго за *своју породицу*. Јер прави позив женске — ма како да узме — *лежи у кругу породичног живота*.

Погрешни правац модерног женског васпитања баш у томе лежи, што тај правац (у женској) узима у обзир само индивидуум, а не прилагођује се правом и истинском позиву женскиње. Не види у њојзи *жену и матер*.

Најважнија циљ женских школа може бити то, да се прилагођују природним способностима женскиња, да се поглавито прилагођују њиховом позиву. Као што Croiset право каже, *у женским школама треба женски програм*. Јер ако друштво од њих сад и већу образованост захтева него у старом веку, *ипак захтева од њих исте врлине и исте дужности, које је свегиња домаћег огњишта од њих и пре захтевала*.

Зато треба женске школе у првом реду да гледе на *животни пол својих штомлица*. Јер ко хоће женскињу стручно образовање да пружи, доћи ће у сукоб не само са женским позивом него и са њеном природом. Стручно знање, позитивни рад може бити само позив мушкога. Природа је женску одредила више на негативан правац, и њихова задаћа није борба, него мир и изравнавање противности у животу.

Треба у њима оне сретне дарове култивитирати, са којима их је Бог обдарио, али ово култивирање да их не доводи у противност са практичним захтевима друштвеног живота. Јер нити живот, нити друштвени одношаји не захтевају од женскиње толико образованости као од мушког. Али толико захтевају, да оно што зна, да зна основно и озбиљно, да се у случају нужде знаде и сама даље образовати, и да може пратити токрет духовни, племените и лепе идеје нашег доба. Нека знаде

толико, да ако не може праву сврху женског живота да постигне, и ако је брига о лебу насушном баци на чемерно поље борбе за опстанак, да јој онда школско о образовање буде средство, којим ће осигурати свој самостални пут и опстапак у животу.

То је задатак женских школа, и чим прећу ову границу њиховог опредељења, повећаће број друштвених опасности.

Велики народи западне Европе су упали баш у ту погрешку, да на пољу више наставе женскиња претерују и место да нам дају разумне женске, упознају друштво са новом опасношћу а то су „учене женскиње“.

Своје женске питомице уче они дефиницији кегле и цилиндра, упознају их са елипсама космографији, зоолошку карактеристику животињских редова. Карактеристично је, да је *Conseil superieur* топло препоручио за француске више женске школе Хекслијево знаменито дело, *анатомију рака*. Тако опширно уче поједине предмете, да питомци не могу да запамте ни на слове појединих глава у предметима. Наставно градиво обухвата све гране човечија знања, науке и уметности. Резултат је пак *умно претоваривање* које су констатовали и стручни људи и школски листови.

А насилно умно развијање је опасно и у мушким школама, а у женским је прави грех. Зашто да се товари памћење женскиња оним ситницама и незнатним стварима, које ће свагда наћи у ма којем лексикону? Зашто да им се ум терети оним знањем, које практични живот од њих и онако не изискује.

Женска деца од 13—14 година, дакле у добу најбољег развитака, морају дневно по 10—12 сати умно да се напрежу, и тако су заузета, да немају часа, да код куће матери помогну у кућевном послу.

Па од какве је вајде ово физично и интелектуално напрезање? То, што женско дете изађе из оног скромног круга у којој се и породица њена налази. Изађе на пут борбе и обмане у животу. Пренебрегне породичне дужности и занимања. Научи се на такав укус и има таке захтеве, који не одговарају њиховом друштвеном

положају. Њима се умножава женски пролетаријат, који је опасан не само са гледишта народно економског него и морално-политичног. Тиме се ствара нов непродуктиван сталеж који истина има права али нема услова за живот.

То је та претераност у новијој женској настави, коју претераност не могу оправдати ни оне велике борбе које у препуним западним државама отештавају женској њен природни положај, те је немилосрдном снагом отискују на пут хлеба насушног.

Но док је западним европским државама женско васпитање *насилно развијено*, дотле је код нас *и сувише непотпуно и занемарено*.

Женски школа једва да имамо. Оне грађанске и више женске школе, што су у некојим деловима државе установљене, већином *немају пред очима опште потребе женског образовања*, него теже за тим да им даду стручно образовање; а родитељи држе да су то *припремне школе* за препандије.

Најглавнија погрешка нашег женског васпитања лежи у томе, што матере понајвише немају воље — често ни способности — да још кућевним васпитањем положе основ, на који ће доцније школа зидати. Код мало је матера осећање дужности тако развијено, а да не би бригу око васпитања своје деце хтели са себе да скину, и да то све на школу натоваре.

А благослов кућевног васпитања код женског детета тешко је заменити. Јавно васпитање је понајвише са опасношћу скопчано, јер може да буде извор не само моралних погрешака, него често не постизава ни умну цель. Особито је незгодно и штетно васпиње у институтима, јер институтски живот напада организам детета, који се тек развија, и подкопава здравље дечије тим, што му се одузима слобода кретања. Срце пријемљивог детета изгуби сјај и чистоту, немилостиве руке збришу са њихове душе онај калај, што се брижљивим домаћим васпитањем никад не би могло збити.

Први услов женског васпитања је *сугласна, топла и благотворна атмосфера* по-

родичног живота. Само у такој атмосфери може мати дати својој деци сигурни морални правац, и она мати, која негује своју децу у таком кругу, а притом има стрпљења и способности да своју кћер васпита, боље је испунила своју дужност, него да јој је ма какво сјајно институтско васпитање пружио.

У образовању женског детета треба увек три главне ствари у обзир узети. *Васпитање, наставу и телесно развијање.* Васпитање је неговање дечије душе, срца, осећаја и укуса. Настава је развијање умних способности, а телесно развијање је јачати снагу за рад, и борбу. Ово двоје последњих може и јавна настава да даде, може дати и школа. Али оно прво, — васпитање у строгом смислу — даје у најбољој мери само добра мати, чију пажњу, бригу, њежност и љубав тешко да може други ко на свету заменити.

Jules Rochard славни лечник-педагог отворено изјављује, да настава може бити општа, али да је васпитање нешто индивидуално. Педесет девојчица можемо уједанпут настављати историји, рачуну и другим предметима; али не можемо општим начелима педагогије дати свима правац у њиховом животу. Сваки поједини мора се васпитавати особеним начином, јер особеним путем тек можемо доћи до сваке поједине душе. Тај начин и пут је врло тежак и

мучан, те се и не могу по њему много њих заједнички васпитавати. То су више осећаји него дела, и највећма утичу онда, кад је срце женског детета спојено са срцем материним. Бриге срца које љуби, и оне топле изливе материнског осећаја, неће дете никад заборавити, јер се благотворно упијају у душу кћерину и сећаће се тога и онда, кад јој матере већ давно не буде више међу живима.

Но ово се васпитање мора већ у колеџи почети, и матере своју децу несмеју поверити за то плаћеним рукама. Јер и гувернанте, које се баш ради дечијег васпитања узимају, већином су из отмених али материјално пропалих породица, које своје место сматрају само као склониште, па и при вршењу своје дужности увек гледе на прошлост. Како могу они својим мрачним погледом на свет улити у душу младе девојке поуздање и наду, кад су саме то већ давно изгубиле?

Матере, које код ваше деце заступате место Бога, ако хоћете да вас прати вечита љубав ваше деце, не престаните ни једног часка бавити се са својом децом. То је велика тајна женског васпитања. Кад мати не рани више своје дете својим млеком, рани га својим срцем, и непосредна топлина ове љубави не само да ће облагородити срце детиње, него ће му оплодити разум и учврстити интелигенцију.

Лале.

ДОПИС

Нови Сад на Ваведеније 1890.

(Девојачко друштво). Идућег пролећа навршиће се две године дана, како се овде удружило једно коло девојака Сркиња да се читањем и учењем српске историје срп. књижевности, срп. народних песама и т. д. упозна што боље са српским језиком и прошлости Срба. Ову лепу идеју засновала је овде госпођица Милева Костићева учитељица, и позвала је на то ове своје другарице: Мару Симићеву, Јелу Јакшићеву, Даринку Јовшићеву, Зорку Јовановићеву, Даринку Максимовићеву, Ружицу Максимовићеву, Љубицу Гавриловићеву, Мару

Милићеву, Крпстину Екмедићеву, Анку Николићеву и Даницу Завишићеву; ове су девојке пристале одмах на овај рад, а њима се набрзо придруже још и Љубица Чакра, Вукосава Вуканова, а кад ове године још и: Јованка Кондорошева, Јулка Бакова, Ана Стоја и Ана Васиљеска.

Друштво је отпочело рад свој 10. марта 1889. г. и већ је тога лета осетило потребу да се конституише, јер се није знало, ко ће у овој ил оној прилици сазвати друштво, ко ће бележити рад његов и ко ће чувати оне прилоге, које су чланице за добротворне цели почеле при-

купљати; те тако повери друштво једногласним закључком председништво: госпођици Милеви Костићевој, потпредседништво: госпођици Јели Јакшићевој, пероводство и благајништво: гђици Даници Завишићевој.

Друштво се редовно састајало на читање, а после и на предавање сваке недеље и четвртка после подне од 2—4 сата.

Ми нећемо сами да хвалимо рад овог друштва, али ћемо по белешкама друштвеног перовође побележити овде шта се све прочитало, о чему предавало, па ће сваки читалац наш и сам моћи пресудити, од какве је користи овако друштво по више образовање и духовно усавршење било нашим младим девојкама.

Г. 1889. предузело се ово:

1. Читала се књига: „Историја српске књижевности“ од Стојана Новаковића;
2. Српска историја од Др. Н. Крстића;
3. О српским народним јуначким песмама из „Словенке“ од 1860. (Уредник Емил Чакра);
4. Српске народне песме од Вука Караџића књига II;
5. „Наука о васпитању“ од Димитрија Матића II. и III. део;
6. Приветке Др. Л. К. Лазаревића;
7. Дела Љубомира II. Ненадовића 11 свезака;
8. Читала се I. свеска „Скупљени списи Јована Бошковића“ и прибележило се и научило из те књиге 150 чистих српских израза.

Ове 1890. године нашло је друштво за пробитачније, да се изучава српска историја и српска књижевност живом речи, — предавањем; и тако су ова два предмета од фебруара месеца о г. у предавањима објашњавана, које је узела на себе и вршила сама председница друштвена гђица Милева Костићева по 1 час недељно, те је према томе учињен овакав распоред:

Да се недељом првог часа држе предавања из срп. историје, књижевности и језика српског, а другог часа истог дана, да се читају белегристична дела, а четвртак да послужи за читање других поучних и забавних дела из српске литературе.

Према овоме држала је гђица Милева Костићева предавање:

а) из срп. књижевности по књизи Стојана Новаковића III. део: Новија књижевност, и поглавито о Доситију Обрадовићу;

б) из срп. историје: од насељења на Балканском полуострву до Немање.

Читали се пак ови списи:

1. Дела Ђуре Јакшића;
2. „Горски венац“ од Његоша;
4. Смрт Смаил-Аге Ченгића од Мажуранића;
4. „Карловачки ђак“ од Косте Руварца;
5. Песме Др. Лазе Костића;
6. „Село злоселица“ од М. Ђ. Милићевића.

Осим овога држао је у друштву два предавања г. Др. Лаза Станојевић о религиозном животу и православној цркви.

Друштво је и на хуманом пољу показало своју добру вољу; ако су му за то средства одвећ скромна била, показало је бар, да има срца, да има љубави за ближњег свога. Оне су за ову страну прилагале месечно по 4 новчића и обвезале се, да ће сваки пут приложити на ове цели по 2 новчића чим која не зна оно, што се на одређеним часовима читало ил. предавало; а које не би хтеле, да се подвргну ни испиту, имају дати по 10 нов. сваки пут за добротворне цели. Но кад се видело, да су такви случајеви у овом друштву искључени и да на ове цели мало прилога утиче, оне су решиле, да се изради и изигра један застирач, те је тако на тај начин добротворна цел нашла обилатија извора и оне су из ових извора приложиле 3 ф. на зидање св. цркве у Кнезу у Банату, а приликом смрти једне другарице њихове (Теодоре Ракићеве) дале су њеној сиротој матери у помоћ за укуп 6 ф. 50 н. које су биле наменуне за мртвачки венац. Тако је друштво вршило поред свог духовног у савршавања и хуману цел, која се сваком образованом човеку рачуна у најлепшу врлину.

Друштво је имало честих посета од интелегентније класе нашег мушког и женског света: тако је прибележено, да су по-

сетили и присуствовали раду друштвеном ова господа: Др. Л. Станојевић, Ј. Грчић, Арк Варађанин, Јован Марић, Петар Костић, Латинкић, Сава Цвејановић, М. Гариловић, Тихомиљ Остојић, Милутин Јакшић, а од женских: гђице: Олга Ракића из Парага (сад удата у Долово), Вида Фирлићаска из Жабља, Даница Јорговићева члан кикиндског девојачког друштва, Јулка Натарош из Перлеза, Љубица Вукадиновић из Земуна, Олга и Софија Николића.

Имамо да забележимо овде још једну пријатну појаву.

И ово је друштво, као и свако друго, изложено променама, које не зависе од њега самог, него од самих друштвених и природних околности. Тако имамо да забележимо да се пре 3 месеца одселила одавде гђица Јела Јакшићева потпредседница и друштво је по том поверило то почасно место своје перовођи гђици Да-

ници Завишићевој, а пероводство је гђици Даријки Максимовићевој; а архива, која се доведе доста умложила поверена је на сахрану гђици Ани Стоји.

Значајно је код овог друштва и то, да се од ове године почеле чланице нагло разудавати. Тако бележимо да се удале: потпредседница друштвена гђица Даница Завишићева, у најновије доба и председница гђица Милева Костићева а пре тога чланице Даринка Јовшићева, Анка Николићева, Љубица Гавриловићева и Зорка Јовановићева. Чисто се бојимо, ма да желимо да ова срећа постигне што пре и остале чланице, да се неће разићи друштво самом удадбом. Но ми се надамо, да ће заостале чланице похитати да поцуне упражњене редове новим поличаркама, па да ће овај благодетни рад продужити на корист свог вишег духовног полета, а на дику места чије су кћери.

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ.

Српско забавиште у Новоме Саду. Сви су изгледи, да ће се идућег пролећа отворити у Нов. Саду српско забавиште. Добротворна задруга Српкиња Новосаткиња исплатила је дуг задружној кући и добила је уверење од своје срп. православне цркв. општине, да ће јој за ту цел пружити годишње по 300 фор. у помоћ, те тако ће имати већ да решава о томе идућа редовна скупштина задружна, па онда се надамо, да ће моћи од идуће године и у живот ступити ова установа.

Забавиште у Руми. Гђица Јулијана Јуришићева добила је дозволу од кр. земаљске владе у Загребу, да може у Руми отворити приватно забавиште.

Женски институт на Цетљу стиче све лепша гласа. Ове школ. 1890 - 91. године придобило је тамо шест девојчица из најотменијих породица српских ван г Даница Црне Горе: 2 из Мостара, по 1 из Задра, Дрниша, Дубровника и Рисна.

Ручни рад у основ. мушким школама. У Шведској је заведен од идуће 1891. год. као

обвезни предмет ручни рад у свим основ. мушким школама (у дрвету, кожи, папиру и т. д.); а и у Русији га од чести већ заводе; остале државе сматрају тај предмет још као новину, која још није стекла права да заузме у настави и васпитању законито земљиште.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

О зелени коју ћемо да оставимо преко зиме. Сву ону зелен, коју ћемо за зиму да оставимо, морамо пре свега у повртњаку изабрати да је најлепша, најздравија и најразвијенија. Подабрану ту зелен ваља из земље ископати сувог чистог и сунчаног дана. Тако добивено поврће моћи ће се дуго одржати здраво и добро. Прво да почнемо са правом зелени као што су репе. Све су репе на хладноћи а особито у смрзли, ма и на најмањој, врло осетљиве; с тога копање свих врста репе морамо удесити да буде лепог чистог и топлог дана. При копању мора се пазити, да се како год ашовом поједино корење не пресеца или само засеца, што би се ченоместо, ма како га добро оставили, прво и највећма почело трунути. Сву повађену репу

ваља прво и прво од земље очистити а за тим од свију непотребних листова. Управо код оних врста репа (као у мркве, першуна, паштрњака и т. д.) чије листове не ћемо касније требати са свим изодкидајмо са главе им, јер тако ће бити издржљивија и дуготрајнија. Овако повађену и удешену зелен однесимо где на суво покривено место, где је мало јача промаја, да се ту просуши и провене; ту треба да стоји 5—6 дана. За тим однесимо је у подрум, трап или друго које место приправљено, али суво мора бити. Ту је претрпајмо корен по корен један до другог у сув песак тако, да је близу корен до корена, али ипак сваки да је са свију страна песком обложен. Слагање корења може бити у усправном правцу, а може бити и да слажемо поред зида, уз који прво песак долази, слој на слој, или у облику купе, ако је можно, па да су главе све напоље окренуте. — Све врсте купуса као и кељ кад један део од корена одвојимо, можемо у месту где промаја влада, на такву полицу у обрнутом положају главицу једну до друге поређати, па могу тако све до идуће године неповређено остати. Остали део купуса и кеља, ваља пре свега очистити од горњег лишћа и за копајмо у јаме ископане од 60—80 см. дубоке. У овој јами поређајмо главицу до главице кореном доле, као да су засађене, али никако да се једна главица додирује с другом. Око корена треба ситном земљом обложити и ту земљу сабијмо. За тим лепог дана водом залити да земља чвршће стоји око корена и слободно јаму оставимо отворену кад су лепо суви сунчани дани. На против при ружним данима и ноћу можемо јаму одозго даскама покрити. Кад пак наступи права сурова зима, онда не само да јаму даскама морамо непрестано затворену држати, него на даске морамо још за 30—40 см. и земље навући, а за тим и исто толико и сламног ђубрета нанети. Овако ће се моћи и купусе и кеље лепо држати до год од онога првога трајало буде. — Келераба и целер остављају се у песку поређани у пешчане леје у редове и готово сасвим се затрпају песком, једино да им они само мали листићи из песка вире. Може се овако и у слободи одржати, али се морају такве леје са доста сламним ђубретом покрити да не промрзну. Но и ако се по нужди и то може ипак је боље у заклонитом месту. — Цвекла, остале рене, кромпир за кување, могу добро да презиме у сувом месту просто и на рпи, али у већим

количинама свакојако је боље да се ископа јаме од 1 м. дубока која да се сва постави и по дну и са стране са сламом; ту ово поврће поређати, опет сламом одозго затрпати а на њу подоста земље наваљати. Пре него што се у такве јаме почне остављати ово поврће, ваља дугу тачку по сред ње ударити и ову обвити са прилично дебело сламе. Кад се сад поређа поврће ово сламом и земљом заспе, мора ова тачка и кроз ту земљу провиривати. Ово се чини с тога, да се уз ову тачку, као кроз какву одушку, може онај гас ветрити, који се доле у јами међу остављеним поврћем развијао буде. — Све врсте карфиола треба од горњих листова очистити и са земљом заједно пренети у какву непотребну подубљу топлу леју или на какво друго суво и сигурно место од мраза, где ће ово и даље напредовати и бољма се развијати; на сваки начин да се таква леја својим покривалом покрити мора, и још сламе на њу навући ваља. -- Катанг салату, ваља очистити од већег лишћа и унети је где у топлије место у склоњеном крају, које треба да је нешто мрачно, корен јој засути, и тим ћемо начином имати преко целе зиме њежна лишћа за употребу.

„Д. Лист“.

РАЗНО.

Александар Коњовић срп. нар. учитељ у Брестовцу, служи пуних 25 г. ову општину и у знак признања свога прославила је општина 11. новембра о. г. 25. годишњицу савесног рада учитељског даровавши му мастионицу и перо од сребра. Ово служи на похвалу општини тој која уме да цени учитељске труде и заслуге, а служи на дику и учитељу, који је својим радом стекао овако признање, те заслужује да га и ми поздравимо у жељи да дочека и 50. годишњу прославу свога лепог и племенитог учитељског рада!

Петар Т. Петровић подградоначелник сарајевске општине поделио је своју годишњу плату од 1200 ф. на добротворне цели и то: 500 ф. на варошки убоги дом, 250 ф. на сироту школскт децу без разлике вере, 250 ф. на фонд православне срп. више девојач. школе у Сарајеву, 100 ф. на огрев сиротиње варошке и 100 фор. женском добротворном друштву. Слава му!

Лазар Дунђерски велепоседник из Новога Сада приложио је 500 ф. срп. учитељском конвикту у Нов. Саду. Слава му! Живео!

На овај конзикт приложила је 50 ф. и срп. правосл. цркв. општина у Иригу. Слава јој!

Др. Милан Јовановић Батут професор на вел. школи и сарадник наш био је изаслат од срп. владе у Берлин Др. Коху, да се упозна са његовим новим медицинским пропалаеком, којим се лечи сушица. Ових дана се вратио Г. Батут натраг и понео је собом средства, те ће отпочети опште у Београду. Желимо му сретна успеха!

Краљица Вилхелмина. У Европи седе данас на три краљевска престола непунлетна деца: у Србији: Краљ Александар I., у Шпанији: Краљ Алфонзо XIII. и у најновије доба дошла је на просто у Холандији девојчица од 11 годича: Вилхелмина. Код ово троје деце разлика је та, што у Шпанији и Холандији за време малолетства дечија управљају као регенти матере саме, а у Србији не дозвољавају матери краљевој ни да се састаје с дететох својим. Онамо владају матеве, овде се ни у конач не пушта; па и то је један знак, којим се може одмерити културни степен једног народа.

Енглеска. Госпођица Досне нећака покојног Тијера наумила је да оствари идеју свог великог ујака Тијера, те је купила код Париза земљиште, на коме ће подићи зграду, у којој ће већ идуће године добити бесплатан стан и препитање 12 младића, који се уче на великим школама. Овим хоће она да пружи олакшице добрим и сиромашним младићима, да своје штудије могу довршити. Овим ће се начином знатно олакшати, да се интелигенција народна новиси и умножи.

Срце материно. (Са старофранцускога превела Виолета.) Неки је младић љубио девојку без срца и таште. Једне ноћи јој се снило, да ће постати лепшом, ако буде у орману своме чувала срце оне жене, која је родила љубавника њезина. Рече дакле младићу: Иди, уби матер своју, извади јој срце, пак ми га донеси Младић на то од ужаса протрне и оде.

Но сутра дан се ипак врати к љубавци, а она ће му опет: Иди, уби матер своју, извади јој срце, да те узмогнем вазда љубити и да останем увек млада и лепа.

— Не тражи такве грозоте од мене! — викну младић. Она га загрли и стаде молити, да јој испуни жељу. Но младић се трже из загрљаја њезина и побеже. Али другога се дана изнова врати ка љубавци, а она ће му опет: Иди, уби матер своју, извади јој срце, да те узмогнем вазда љубити и да увек останем млада, лепа и срећна.

— Мани ме се!

— Не извршиш ли ми ти жеље, учиниће ко други, који ме љуби и кога ћу тада одабрати за свога драгога. Рекавши ово остави младића сама. Јадан и очајан луташе младић цели боговетни дан пољем и шумом. Када се смркло, похита кући и учини, што му бејаше девојка наложила. Носећи срце потрчи трком к љубовци својој, али му се на путу у хитњи спотакне нога и он посрну. Док се је дизао и стењао од бола, љубазно га запита рањено материно срце: „Јеси ли се ударио, синко!“ „В.“

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

I. Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне задруге Српкиња Новосаткиња држане 31. октобра (12. новембра) 1890.

Председава: Јулка Радовановићка начелница:
Бележи: Арк. Варађанин перовођа:

Присутне су: Христина пл. Новићка начелница; одборкиње: Пава Георгијевићка, Јелисавета Трифковићка, Марија Т. Поповића, Зорка Грчићка, Зорка А. Коде, Катица Манојловићка, Милица Аничкићка, Христина Коцићка, Марија Плавшићка и прегледачица: Катица пл. Новићка.

Бр. 62.

Чита се записник одборске седнице од 17. (29.) октобра о. г.

Одостоверав се.

Бр. 63.

Александар Јанковић бајски умировљени учитељ захваљује се на подареној му припомоћи од 3 ф. и подноси на то признаницу.

Узима се на знање, а признаница се уступа благајкињи

Бр. 64.

Чита се извештај о приходу и расходу последње друштвене забаве „венчића“ од 27. октобар (8. новембра) о. г. по коме излази, да је утекло свега на тој забави а) добровољних прилога: 320 ф.: б) од улазница; 134 ф. свега 454 ф. Издато је свега 176 ф. 77 н. те по томе преостаје 277 ф. 23 н. а. вр., као чисти добит.

Узима се на повољно знање и уводи се у записник захвала одборницама, које су скупиле тако леп приход, јер се поглавито њима у заслугу има преписати овакав сјајан успех. Даље се уводи у записник и захвала умовљеним редарима, који се одазвали друштву, а поглавито г. Душану Бугарском академику, који је ванредну ревност показао у прикупљању гостију и био одбору на услузи за сваку потребу. Прилагачи пак имају се у друштвеном листу „Женском Свету“ изнети и у томе им јавну вахвалу издати на даровима.

Бр. 65.

Чланица З. А. Кода и председница предлажу

за нове чланице: гђе: Јулку Савићку, Марију Крепер, Амалiju Гајчиновић, Фишерку (Бернхарда), Марију Стојановићку.

Примају се и благајкиња упућује, да им изда потврдни лист правила друштвена и нужне признанице. Бр. 66.

Председница позива одбор, да одреди своту за набавку одела за сироту децу и да изашље пододбор, који ће то набавити и деци раздати.

Одређује се 150 ф. на одело, а у пододбор за набавку одела умољава се благајкиња Јевтићка и прегледачица Катица пл. Новићка, које имају умолити гђу Марију Завишићку чланицу, да покרוји одело. Перовођа се пак умољава, да децу напише, која треба да добију одело из основне и више девојач. школе.

Бр. 67.

Перовођа предлаже, да се идућој друштвеној главн. скупштини предложи, да већ идуће 1891. г. отвори српско забавиште, и у то име да се предходно поднесе молба овдашњој црквеној општини, да на ову цел пружи овој задрузи у помоћ 300 ф. годишње

Прима се предлог перовође и има се овдашња црквени општина предходно умолити, да пружи из своје благајне потпору овоме друштву, да може још идуће године створити давно замишљену мисао срп. забавишта, која је данас, баш с обзиром на то, што је државна власт спремила за те школице законски предлог, поетала неодложна потреба.

Бр. 68.

Председница изјављује, да је одбор изгубио скорим ваљану и одличну своју савругарицу и прегледачицу Драгињу Матићку, те предлаже, да се уведе у записник туга за овом милом покојницом.

Прима се и с изразом: »Бог да је прости!« уводи се туга у записник.

ИЗВЕШТАЈ

добротворне задруге Српкиња Новосаткиња о одржаној игранци (венчићу) у корист своје благајне дана 27. октобра (8. новембра) 1890. год.

1. Примање:

а) добровољних прилога 320 ф.

б) од улазница 134 ф.

Свега 454 ф.

2. Издавање 176 ф. 77 н.

3. Чист приход 277 ф. 23 н.

Добровољне су прилоге дали:

По 20 фор: начелница задружна гђа Јулка Радовановићка.

По 10 фор: Његова Светост г. патријарх српски Георгије Бранковић.

По 5 фор: Његова Ексцеленција Барон Ф. Николић од Рудне краљевски комесар срп. на родног црквеног сабора, Његово Високопросветителство г. епископ бачки Василијан, пресветли велики жупан новосадски Др. Виктор Флат, И-

сидор Ђирић нар. секретар, Стана пл. Мајна, Персида пл. Мандић од Ривице, Софија Дунђерска, Ката Мијатовићка, пречасни абат Копер, Мила Радовановићка, Српска задруга за међусобно помагање и штедњу, Лаза Милошев управитељ централног завода, Акцијаона парна млина, Теодор Хирш, Новосадска штедионица, Васа Јововић.

По 4 фор: Никола Лучић великокупац из В. Бечерека, Ладислав Зомбори.

По 3 фор: Олга Ђурчићка, Марија Димитријевићка, Алтвирт, Др. Ј. Грујић, Фаника Филеши, Софија Јевтићка.

По 2 фор: Њ. Ексцеленција генерал Френцл, Љубица Димовићка, Таса Недељковићка, фотограф Рехницер, стаклар Лихтлер, Наталија Лакићка, Цинбергер капетан домобрански, Даница Гостовићка, Марија Вучетићка, Катица пл. Новићка, Христина пл. Новићка, Јулка Политова, Ана Камберка, Браћа М. Поповићи, Јелена Колмајерка, Ирма Адамовићка, Ана Стефановићка, Терезија Полак, Катица Манојловићка, Марија Фишер, Шарлота Блау, Јелисавета Трифковићка, Зорка А. Кода, Зорка Грчићка, Милева Вукићевићка, Марта Станојевићка, Милица Јојкићка, Др. Милан Давидовац, Јулка Савићка, Паула Георгијевићка, Олга Хај, Др. Миша Поповић из Руме.

По 1 фор: Пречасни Јован Хранидовић окупжни унијат. прота, Закић, Милева Милованова, Матилда пл. Курелац, Марија Оберкнежевићка, капетан Кнобл, Стефан Винкле. Шоман, Марра удова Балта, Младен Максимовић, Доброслав Миљковић, Анка Пајевић, Стева Гавриловић, Јован Чавић, Теофана Бекићка, Мишколци, Мара пл. Јовановић (Кишјанош), Олга Славнићка, мати Олге Славнићке пл. Еремића, Сава Стојковић, Кристина Ковачевићка, Гавра Плавшић, Катарина Кривоцац, Марта Кондорони, Бета Варађанин, Вида Вулко, Марија Давидовац, Марија Завишићка, Марија Д. Јовановића, Аугуст Пиглер, Анка Јорговићка, Катарина Д. Поповића, Милан Ђирић прота, Јелисавета Дера, Катарина Христићка, Јозефина Шрајбер, Љубица Велимировићка, Берта Рот, Ана Добрић, Јованка Шварц, Софија Пушибрк, Персида Ј. Маркуш, Катарина Гутман, Душан Арновљевић, Мара Поповић, Н. Н., А. Миленковић, Др. Милан Ђирић, Катица Нешковић, Марија Ваје, Паул Крецл, Фердинанд Шателес, Гђа Лобмајерка, Хермина Берковићка Јосиф Сингер фотограф, Софија Випарићка, Антон Левингер, Касовиц, Тајбнер, М. Бреслауер, Роза Месер, Саси, Марија Луке Јојића, Чокић, обрштар Дракулић, Шоман, Ј. Натосевићка, Софија М. Коде, Јелена Стајић, Аурел Поповић, Јустина Ђ. Коде, Рабштерн, Саломон Месер, Марија Јосиф. Мита Николић казандија, Катарина Балта, Готшалк рукавичар, Гђа Бајићка, Филип Кон, Сито, Душан Матић, Милан пл. Јовановић, Шул, Паја Марковић професор из Карловаца, златар Шос-

бергер, Сава Петровић, Паја Романовић, Цицилија Краус, Ваје, Винкле, Јован Дмић. Најбауер, Паја Борђевић, Софија Дера, Дафина Михајловићка, Катарина Чушићка, Персида Бојшићка, Урош Лугумерски, Рокса Бомпарћка Бранко Којновић, Гајгер, Даница Милићка, Катарина Попадићка, Марија Мијатовићка, Граус Јелисавета Борђевићка, Кенингштетлер, гђица Стаза Јовановићева.

По 50 нов. Б. Штенгл, Ана Продановићка, Јулијана Јевтић, Софија Гргурка, Марија Христићка, Софија Галосевићка, Милева Давидовац, Коста Миросављевић, Катица Грбичка, Милица Аничичка, Милева Вујичићка, Н. Кон, Филип Михајловић, Стева Николић, Христина Коцићка, Брил, А. Ваје.

По 30 нов. Н. Дера.

По 20 нов.: г. Михајловић; а Софија Наоловићка 2 пара ципела женских за сироту децу.

Свима овим дародавцима, као и редарима (арапцима) игара и посетиоцима изјављује се овим топла захвала.

ОДБОР.

ЧИТУЉА.

† **Теофан Живковић.** На Аранђелов дан о. г. преминуо је наш епископ Гор. Карловачки Теофан Живковић у својој 65. години живота. Теофан је рођен у Срем Карловцима 1825. а закалуђерио се 1853. г. Био је пре тога неко време професор у срп. учитељској школи у Сомбору, а кад се закалуђерио био је професор у богословији карловачкој. Године 1874. поставе владика Гор. Карловачки. Год. 1882. био је биран од срп. нар. цркв. сабора за патријарха и митрополита српског, ал није га потврдило Нег. Величанство краљ. Теофан је био научен, образован човек; редак говорник, родољуб. Слава му!

Ана Продановићка супруга новосадског грађанина Николе Продановића чланица до бротворне задруге Српкиња Новосаткиња преминула је 4. (16.) новембра о год. напрасном смрћу у својој 55. години. Вечан јој спомен!

Јелена Монашевићка супруга покојног пароха новосадског и многогодишњег управитеља осн. пар. школа и катихете гимназијског, а пуница покојног управитеља гимназијског Јована Гавриловића преминула је напрасно у својој 65. години живота. Врло ваљана Српкиња; примерна мати и мајка. Јака јој црна земља била!

Наџика Стевановића рођ. Борђевић из Смедерева, ваљана Српкиња преминула је 19 новембра о. г. у својој 30. год. Јака јој црна земља!

НОВЕ КЊИГЕ

Грбови знаменитих Срба, што су им Кошти у Новоме Саду укупане. Пописао их Др. Илија Огњановић. (Прештампано из „Јавора“) У Новоме Саду. Штампарија А. Најевића 1890.

Велики Годшњак са библиотеком за народ. Велики срп. народни илустровани календар за просту годину 1891. (Година 42) Власник: Александар Сандић; Уредник: Андрија М. Матић.

Издање српске књижаре Браће М. Поповића. У Нов. Саду. Штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића. 1890. Цена је са уметнутим листовима за приход и расход: 50 н. Уз овај календар иде као уздарје на првом листу слика св. Николаја, осим тога има приповедака, поуке и шале у лепом броју.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Наш лист је стекао већ своју сталну Читалачку публику за ових прошлих пет година и нема потребе, да понављамо овде његову цел и да уздигемо његов рад; читаоци и читаатељке упознали су све то из самог листа. Ми изјављујемо само, да ће лист излазити у истом облику, с истим смером и у исте дане и идуће 1891. године, а остаће му и цена иста: 1 форинта или 2¹/₂ динара на годину, које се плаћа у напред за целу годину.

Можемо изјавити, да су наши досадашњи сарадници изјавили, да ће и у будуће свом снагом пријонити да морални напредак овог листа појача а наштићемо се, да се број сарадника и прошири, те сад умољавамо овом приликом своје досадање врло поштоване скупљаче и скупљачице претплатника, особито оне у Србији, Босни, Херцеговини и Далмацији, да се потруде, те да и за идућу годину приберу претплату од својих претплатника и да пошљу уредништву овог листа до почетка идуће 1891. г. Како би се знали равнати са штампом.

За олакшицу скупљачима и претплатницима у Угарској и Хрватској шаћемо уз овај број поштанске упутнице па може сваки и сам послати претплату, само нека допише још на дотичном месту своје име и место и нека прилепи с десне стране марку од 5 новчића.

Вршак остављамо нашем поштованом дојаконшњем скупљачу, а за Србију ће примати и даље претплату књижара Велимира Валозића у Београду.

Јављамо, да имамо на расположењу све бројеве нашег листа од II. III. IV. и ове V. године по цену од 1 фор. или 2¹/₂ динара. Наш лист може се згодно употребити за Божићне ил испитне награде одраслијој женској деци.

У Новом Саду, 1. децембра 1890.

Уредништво.